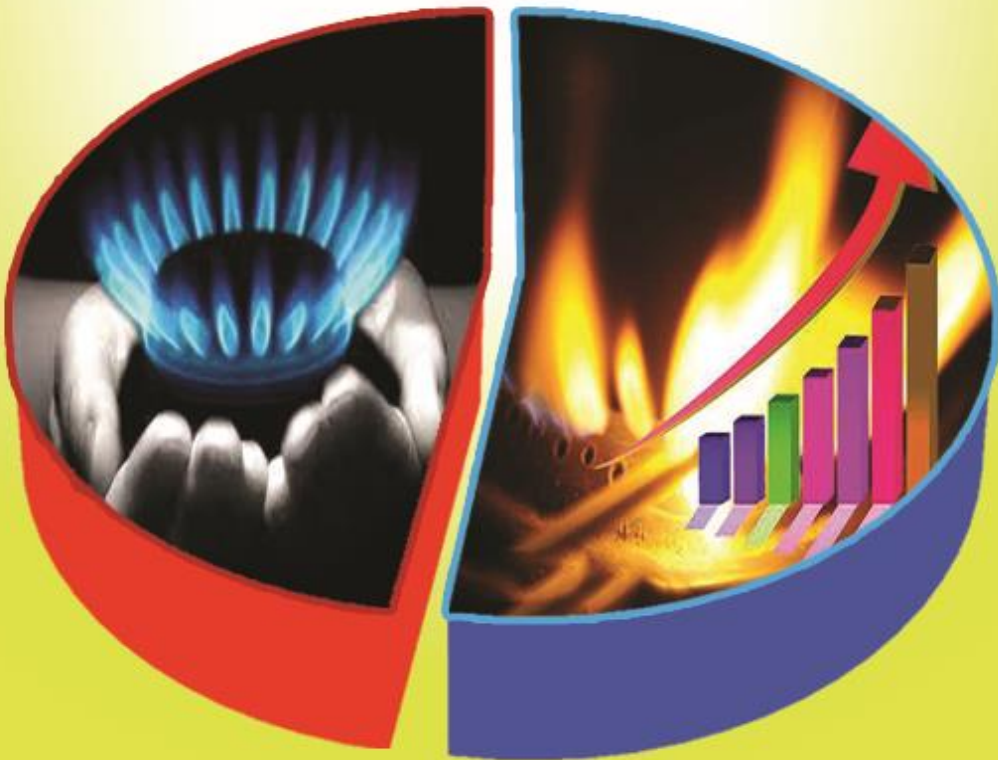

فصل ٦

نفت و گاز

مقدمه

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است.

پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

آمارهای مندرج در این فصل، از شرکت پخش فراورده‌های نفتی استان و شرکت گاز استان دریافت شده است.

تعاریف مفاهیم

نفت خام: نفت خام آمیزه‌ای پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری است که از مخازن طبیعی نفت در زیرزمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می‌شود. نفت خام به طور عمده، متشکل از ترکیبات اشباع و غیر اشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می‌باشد. بجز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل‌دهنده نفت خام به شمار می‌روند، عناصر دیگری مانند ازت، اکسیژن، گوگرد و فلزهایی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت، نفت خام از نظر ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

نفت سفید: نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه نوع هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می‌باشد. این فراورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می‌رود و یکی از مواد اصلی تشکیل‌دهنده سوخت جت است.

نفت کوره: نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برج‌های تقطیر پالایشگاه به دست می‌آید. این فراورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی‌سوزد و یکی از سوخت‌های عمده کشتی‌ها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه‌های برق به شمار می‌رود.

نفت گاز: نفت گاز فراورده‌ای است که بعد از برش نفت سفید به دست می‌آید و به عنوان سوخت ماشین‌آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تأسیسات حرارتی به کار می‌رود.

بنزین موتور: بنزین موتور آمیزه‌ای است از هیدروکربورهای به‌طور عمده حلقوی و ایزومره با نسبت‌های متفاوت که برای افزایش درجه آرام‌سوزی آن، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می‌شود.

سوخت جت: به عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به کار می‌رود که برحسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فراورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و نقطه انجماد و ... تکمیل می‌گردد و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP۴ و ATK معروف است.

گاز غنی (طبیعی): گاز تولیدی از منابع نفتی و گازی را گاز طبیعی یا غنی می‌گویند که به صورت "کلاهِک"، "همراه با نفت" (مانند گاز منطقه آغاچاری) و "مستقل" (نظیر ذخایر گاز سرخس و سرخون) قابل دسترسی می‌باشد.

گاز سبک: گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جداسازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می‌شود. منظور از جداسازی، جداکردن مایعات و میعانات گازی از گاز غنی است.

گاز مایع: گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می‌یابد و در تحت فشاری حدود ۱۰۰ تا ۱۱۰ پوند بر اینچ مربع، به صورت مایع در می‌آید.

تزریق گاز: به منظور حفظ مخازن نفت کشور و بهره‌برداری بهینه از آنها، اقدام به عمل تزریق گاز و یا آب به مخازن مذکور می‌گردد.

مشترک گاز: عبارت از شخص حقیقی یا حقوقی است که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز، پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه‌های متعلقه، مشخصات او در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

مصرف‌کننده گاز: به مشترکانی اطلاق می‌شود که جریان گاز آن‌ها پس از طی مراحل اشتراک‌پذیری، راه‌اندازی شده باشد.

انشعاب گاز: به خطوطی که برای ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می‌شود، انشعاب گاز اطلاق می‌گردد.

گزیده اطلاعات

در سال ۱۳۹۶، میزان کل مصرف انواع فرآورده های نفتی ۳۸۹ هزار متر مکعب بوده که بنزین با ۲۱۱ هزار متر مکعب و بعد از آن نفت گاز با بیش از ۱۵۵ متر مکعب بیش‌ترین میزان مصرف را به خود اختصاص داده اند. شایان ذکر است شهرستان‌های بویراحمد و گچساران بیش‌ترین سهم مصرف را دارا بوده‌اند.

در سال ۱۳۹۶، تعداد ۲۴۴ تلمبه پمپ بنزین، ۷۶ تلمبه پمپ نفت گاز و ۱۲ تلمبه پمپ نفت سفید و ۲۰ تلمبه بنزین سوپر وجود داشته است. همچنین در این سال، تعداد ۲۲۵ شعبه فروش نفت و ۲۷ جایگاه سوختگیری گاز فشرده طبیعی (CNG) فعال بوده‌اند.

تا سال ۱۳۹۶، از تعداد ۱۷ شهر، ۱۵ شهر گازرسانی شده است. همچنین ۶۲۹ روستای استان نیز از نعمت گاز برخوردار بوده‌اند. تعداد انشعابات گاز طبیعی، بیش از ۱۱۰ هزار انشعاب بوده که ۹۹/۶ درصد از انشعابات مربوط به انشعابات خانگی و تجاری بوده است. در این سال، تعداد مصرف‌کنندگان گاز طبیعی ۱۷۷ هزار مشترک بوده که ۹۵/۸ درصد آن مربوط به مصارف خانگی بوده است.

در سال فوق میزان مصرف گاز طبیعی ۵۳۸ میلیون متر مکعب بوده است.

۶-۱- مصرف انواع فرآورده‌های نفتی

سال و شهرستان	جمع ^(۱) (مترمکعب)	گاز مایع (تن)	سوخت‌های هوایی (مترمکعب)	بنزین (مترمکعب)	نفت سفید (مترمکعب)
.....۱۳۸۰	۲۴۳۶۹۲	۹۳۰۰	۱۰۴	۹۷۱۶۶	۵۲۴۲۹
.....۱۳۸۵	۳۷۸۸۴۱	۱۰۲۹۸	۲۴۰	۱۸۳۱۷۲	۶۳۲۱۰
.....۱۳۹۰	۳۵۹۱۴۹	۱۴۴۳۲	۴۲۰	۱۵۸۱۷۹	۴۸۰۵۸
.....۱۳۹۲	۳۴۶۲۲۱	۱۴۹۵۹	۲۸۹	۱۶۸۸۰۶	۳۴۷۰۲
.....۱۳۹۳	۳۵۰۹۵۵	۱۶۷۲۱	۲۰۳	۱۷۳۳۱۶	۳۰۴۹۸
.....۱۳۹۴	۳۴۸۸۵۸	۱۷۸۳۳	۳۲۱	۱۸۳۹۱۹	۲۳۷۹۳
.....۱۳۹۵	۳۷۸۸۹۵	۱۸۶۳۰	۳۶۴	۱۹۹۶۰۳	۲۴۲۳۷
.....۱۳۹۶	۳۸۸۵۱۳	۱۷۴۳۳	۳۲۱	۳۱۰۹۴۵	۲۰۸۰۰
.....بویراحمد	۱۸۱۰۰۲	۹۹۲۰	۳۲۱	۱۰۷۸۱۰	۱۱۲۷۶
.....کهگیلویه	۷۲۹۴۶	۵۱۷۵	.	۴۲۸۴۴	۸۶۸۵
.....گچساران	۱۳۴۵۶۵	۲۳۳۸	.	۶۰۲۹۱	۸۳۹
.....دنا ^(۳)
.....بهمنی ^(۳)
.....باشت ^(۳)
.....چرام ^(۳)
.....لنده ^(۳)

۶-۱- مصرف انواع فرآورده‌های نفتی (دنباله)

سال و شهرستان	نفت گاز (مترمکعب)	نفت کوره (مترمکعب)	روغن‌های موتور و صنعتی ^(۲) (مترمکعب)	قییر ^(۲) (تن)	سایر فرآورده‌ها
۱۳۸۰.....	۷۲۲۴۷	۲۰۲۱۴	۱۵۳۲	۱۴۷۰۲	.
۱۳۸۵.....	۱۰۸۱۸۵	۲۴۰۳۴
۱۳۹۰.....	۱۴۷۸۴۹	۴۱۰۳
۱۳۹۲.....	۱۳۳۳۷۱	۹۰۵۳
۱۳۹۳.....	۱۴۰۵۷۰	۶۳۶۸
۱۳۹۴.....	۱۳۷۱۰۳	۳۷۲۲
۱۳۹۵.....	۱۵۰۲۱۹	۴۴۷۲
۱۳۹۶.....	۱۵۵۱۸۳	۱۳۶۴	***	***	*
بویراحمد.....	۶۰۹۹۳	۶۰۲
کهگیلویه.....	۲۱۴۱۷
گچساران.....	۷۲۷۷۳	۶۶۲
دنا ^(۳)
بهمنی ^(۳)
باشت ^(۳)
چرام ^(۳)
لنده ^(۳)

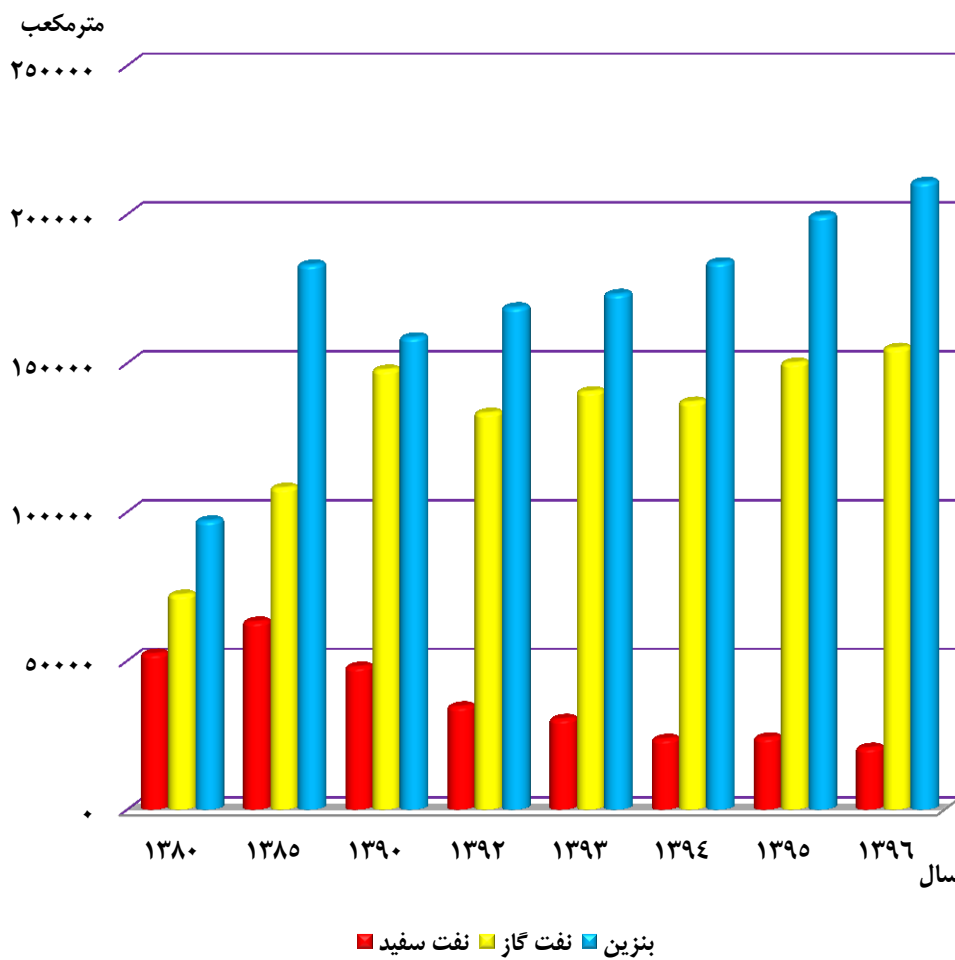
(۱) جمع ارقام تمامی ستون‌ها به استثنای ستون‌های مربوطه به "گازمایع"، "قییر" و "سایر فرآورده‌ها" می‌باشد.

(۲) بدلیل اینکه در بازار، روغن‌های موتور و صنعتی و قییر به نرخ آزاد به فروش می‌رسد، آمار در دسترس نمی‌باشد.

(۳) آمار شهرستان دنا در شهرستان بویراحمد، آمار شهرستان‌های بهمنی و چرام و لنده در شهرستان کهگیلویه و آمار شهرستان باشت در شهرستان گچساران لحاظ شده است.

مأخذ: شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی استان کهگیلویه و بویراحمد.

۱-۶- میزان مصرف بنزین، نفت گاز و نفت سفید

منبع: جدول ۱-۶

۶-۲- تعداد مخازن و جایگاه‌های فروش مواد سوختی

تعداد جایگاه			مخازن مواد سوختی		سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	ظرفیت (هزار لیتر)	تعداد	
۸	۱	۹	۱۳۹۵	۳۱۱۳۸۰
۱۳	۱	۱۴	۱۶۰۰۰	۱۱۱۳۸۵
۲۴	۱	۲۵	۲۶۰۰۰	۱۳۱۳۹۰
۲۶	۱	۲۷	۴۳۶۹	۱۳۱۳۹۲
۲۶	۱	۲۷	۲۶۷۰۰	۱۳۱۳۹۳
۲۷	۱	۲۸	۲۶۷۰۰	۱۳۱۳۹۴
۲۷	۱	۲۸	۲۶۷۰۰	۱۳ ^(۱) ۱۳۹۵
۲۸	۰	۲۸	۲۶۷۰۰	۱۳۱۳۹۶
۹	۰	۹	۲۶۷۰۰	۱۳بویرا احمد
۵	۰	۵	۰	۰کهگیلویه
۷	۰	۷	۰	۰گچساران
۲	۰	۲	۰	۰دنا
۲	۰	۲	۰	۰بهمنی
۱	۰	۱	۰	۰باشت
۱	۰	۱	۰	۰چرام
۱	۰	۱	۰	۰لنده

۲-۶- تعداد مخازن و جایگاه‌های فروش مواد سوختی (دنباله)

جایگاه‌های سوخت‌گیری گاز فشرده طبیعی (CNG)	تعداد شعب فروش نفت	تعداد پمپ				سال و شهرستان
		نفت سفید	نفت گاز	بنزین	بنزین سوپر	
-	۳۹۸	۱۱	۲۲	۲۸	۰۰۰ ۱۳۸۰
-	۴۸۱	۱۱	۲۵	۵۸	۰۰۰ ۱۳۸۵
۵۸	۵۲۸	۱۳	۵۱	۱۳۵	۰۰۰ ۱۳۹۰
۲۶	۴۰۸	۹	۱۹	۱۳۱	۰۰۰ ۱۳۹۲
۲۶	۳۳۲	۱۱	۵۱	۱۳۱	۴ ۱۳۹۳
۲۶	۲۳۸	۱۱	۵۳	۱۳۵	۴ ۱۳۹۴
۲۷	۲۳۴	۱۲	۵۳	۲۲۴	۱۰ ^(۱) ۱۳۹۵
۲۷	۲۲۵	۱۲	۷۶	۲۴۴	۲۰ ۱۳۹۶
۱۲	۸۶	۲	۲۶	۱۰۰	۸ بویراحمد
۴	۷۶	۴	۱۲	۳۲	۴ کهگیلویه
۵	۲	۱	۱۶	۷۲	۸ گچساران
۱	۲۸	۱	۶	۱۲	۰ دنا
۱	۱۸	۱	۴	۱۲	۰ بهمئی
۱	۱	۱	۴	۸	۰ باشت
۲	۱۳	۱	۴	۴	۰ چرام
۱	۱	۱	۴	۴	۰ لنده

(۱) اطلاعات توسط دستگاه اجرایی اصلاح گردید.

مأخذ: شرکت پخش فرآورده های نفتی استان کهگیلویه و بویراحمد.

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف‌کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی

سال و شهرستان	تعداد شهرهای گاز رسانی شده	تعداد روستاهای گاز رسانی شده	تعداد انشعاب	
			جمع	خانگی، تجاری
صنعتی				
۱۳۸۰	۹	۱۶	۲۸۸۵۲	۲۸۸۵۱
۱۳۸۵	۹	۳۳	۴۴۴۲۰	۴۴۳۹۴
۱۳۹۰	۱۳	۳۱۵	۷۷۴۸۱	۷۷۱۷۳
۱۳۹۲	۱۵	۲۸۲	۸۸۰۷۷	۸۷۸۷۳
۱۳۹۳	۱۵	۴۶۰	۹۳۶۶۷	۹۳۴۶۳
۱۳۹۴	۱۵	۵۱۸	۹۹۲۷۰	۹۸۹۰۰
۱۳۹۵ ^(۱)	۱۵	۵۷۲	۱۰۴۶۵۸	۱۰۴۱۲۱
۱۳۹۶	۱۵	۶۲۹	۱۱۰۰۵۰	۱۰۹۵۸۵
بویرا احمد	۵	۲۵۲	۴۴۲۲۶	۴۳۹۴۲
کهگیلویه	۲	۱۰۱	۱۵۰۲۲	۱۴۹۹۷
گچساران	۱	۶۲	۲۳۰۷۶	۲۳۰۰۷
دنا	۲	۷۶	۷۹۳۶	۷۸۹۶
بهمئی	۱	۱۹	۵۳۶۲	۵۳۵۸
باشت	۱	۵۸	۴۳۵۷	۴۳۴۳
چرام	۲	۴۹	۶۳۶۶	۶۳۴۴
لنده	۱	۱۲	۳۷۰۵	۳۶۹۸

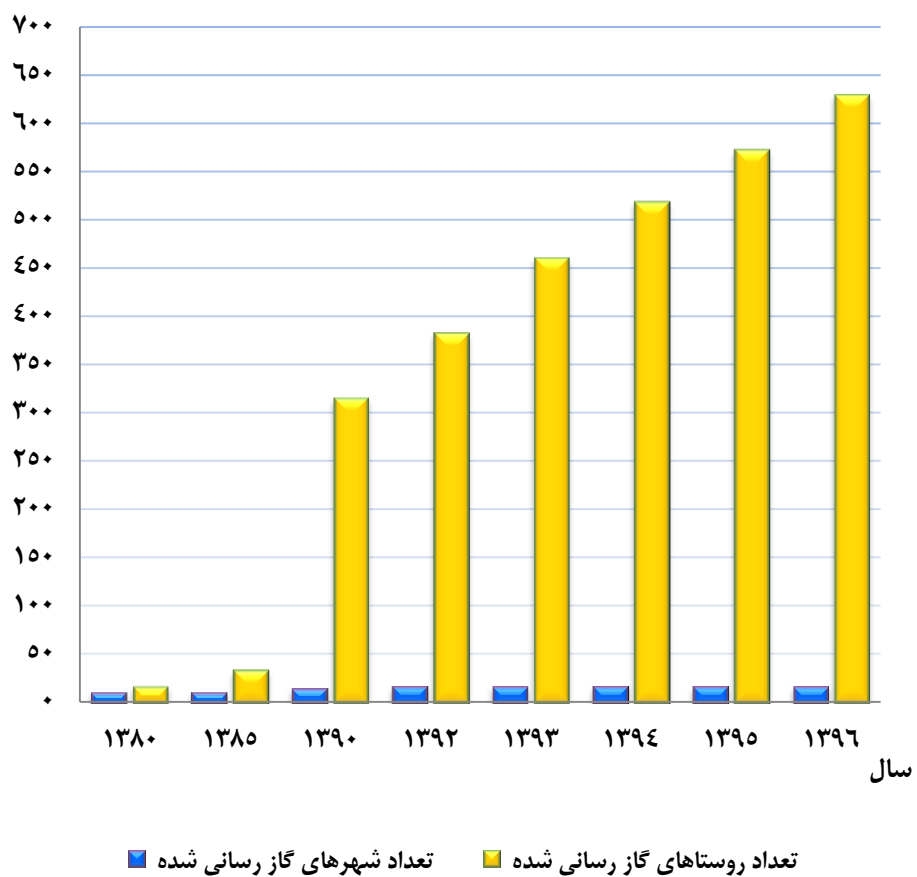

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (میلیون متر مکعب)	تعداد مصرف کننده				سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	جمع	
۰۰۰	۴	۱۳۵۰	۳۵۰۶۴	۳۶۴۱۸	۱۳۸۰
۳۰۴	۲۵	۲۵۳۰	۵۷۳۹۲	۵۹۹۴۷	۱۳۸۵
۵۱۱	۲۰۶	۴۱۰۳	۱۱۰۸۴۷	۱۱۵۱۵۶	۱۳۹۰
۴۶۳	۳۲۷	۳۸۳۲	۱۳۵۹۳۹	۱۴۰۰۹۸	۱۳۹۲
۴۵۶	۳۷۰	۴۲۲۱	۱۴۳۲۵۵	۱۴۷۸۴۶	۱۳۹۳
۴۵۲	۳۷۰	۵۸۴۸	۱۵۱۰۳۰	۱۵۷۲۴۸	۱۳۹۴
۴۶۹	۴۳۷	۶۵۰۰	۱۶۱۳۰۲	۱۶۸۲۳۹	۱۳۹۵ ^(۱)
۵۳۸	۴۶۳	۶۱۱۸	۱۶۹۶۳۶	۱۷۶۹۷۷	۱۳۹۶
۳۳۹	۲۸۳	۳۶۲۶	۷۷۰۷۸	۸۰۹۸۷	بویراحمد
۵۵	۲۴	۷۵۲	۲۰۹۵۰	۲۱۷۲۶	کهگیلویه
۶۵	۶۹	۱۱۸۵	۳۶۷۸۸	۳۸۰۴۲	گچساران
۲۹	۴۰	۴۹۵	۹۸۹۴	۱۰۴۲۹	دنا
۱۳	۴	۱۴۶	۷۰۹۵	۷۲۴۵	بهمئی
۱۱	۱۴	۲۶۲	۵۳۶۲	۵۶۳۸	باشت
۱۷	۲۲	۳۰۱	۸۱۹۹	۸۵۲۲	چرام
۹	۷	۱۲۱	۴۲۶۰	۴۳۸۸	لنده

(۱) اطلاعات سال ۱۳۹۵ (تعداد انشعاب) توسط دستگاه اجرایی ذیربط، مورد تجدید نظر قرار گرفته است.
 مأخذ: شرکت گاز استان کهگیلویه و بویراحمد.

۶-۲- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده

منبع: جدول ۳-۶